

IV WARUNKI PRACY

Warunki pracy stanowią zespół czynników występujących w środowisku pracy wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy, które mają wpływ na jej jakość oraz wydajność. Warunki pracy to zagadnienie ważne z punktu widzenia stanu zdrowia pracowników, toteż pracodawcy zobowiązani są do zapewnienia ich na poziomie zgodnym z obowiązującymi normami.

Ocena stanu i analiza zmian w zakresie zagrożeń na stanowiskach pracy umożliwia podejmowanie odpowiednich działań zapobiegawczych i prowadzenie skutecznej polityki w zakresie poprawy warunków pracy.

Badanie warunków pracy w województwie dolnośląskim zostało przeprowadzone w zakładach pracy, w których w 2006 r. zatrudnionych było łącznie 413,0 tys. osób. **W warunkach zagrożenia było zatrudnionych** 50,1 tys. osób (8,5% zatrudnionych w kraju), w tym 6,6 tys. kobiet. W porównaniu do 2005 r. liczba pracujących w warunkach zagrożenia wzrosła o 0,8 tys. osób (tj. o 1,6%), w największym stopniu w rolnictwie, łowiectwie i leśnictwie (o 11,8%), przetwórstwie przemysłowym (o 10,2%) oraz w edukacji (o 4,6%). Natomiast znaczne zmniejszenie liczby pracujących w warunkach zagrożenia zanotowano w sekcjach: działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała (o 17,7%), handel i naprawy (o 17,6%), obsługa nieruchomości i firm (o 11,1%) oraz górnictwo (o 8,8%).

Szkodliwe i uciążliwe warunki pracy dotyczyły głównie zatrudnionych w sekcji przetwórstwo przemysłowe. Znaczący odsetek zatrudnionych w warunkach szkodliwych stanowili także pracownicy górnictwa oraz transportu, gospodarki magazynowej i łączności.

Zagrożenia związane ze środowiskiem pracy wynikające z przekroczenia dopuszczalnych stężeń lub natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia dotyczyły 30,8 tys. osób, czyli 61,5% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia. W przeliczeniu na 1000 zatrudnionych objętych badaniem przypadało 75 osób.

Na działanie czynników związanych z **uciążliwością pracy** składała się m.in. praca w wymuszonej pozycji ciała, w warunkach ciężkiego wysiłku fizycznego lub w warunkach szczególnej uciążliwości. W 2006 roku 26,5% ogółu zatrudnionych w warunkach zagrożenia narażonych było na zagrożenia związane z uciążliwością pracy. **Czynniki mechaniczne**, a zwłaszcza niebezpieczne maszyny, stanowiły zagrożenie dla 12,0% badanych zatrudnionych w takich warunkach w województwie.

Analiza przestrzennego rozmieszczenia stanowisk pracy stanowiących zagrożenie wskazuje na to, że w podregionie legnickim było 37,8% ogółu zatrudnionych w warunkach szkodliwych lub uciążliwych dla zdrowia. Było to związane ze znacznym stopniem koncentracji przemysłu i infrastruktury w tym podregionie. Odsetek zatrudnionych w warunkach szkodliwych w podregionie jeleniogórsko-wałbrzyskim wynosił 30,8%, we Wrocławiu – 21,8%, natomiast w podregionie wrocławskim – 9,6%. Największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w końcu 2006 r. odnotowano w powiecie polkowickim – 7,9 tys. oraz lubińskim – 4,9 tys. co stanowiło odpowiednio 15,8%, 9,8% ogółu pracujących w warunkach zagrożenia.

Najniższy udział zatrudnionych w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia w odniesieniu do ogólnej liczby pracujących w warunkach zagrożenia w województwie wystąpił w powiecie legnickim (0,4%), oraz strzelińskim (0,5%).

W końcu 2006 r. spośród 46,2 tys. osobozagrożeń spowodowanych czynnikami środowiska pracy największy udział miały zagrożenia wywołane hałasem (49,7%) oraz przemysłowymi pyłami zwłókniającymi (9,7%). W porównaniu do 2005 r. zmniejszyła się o 10,6% liczba osobozagrożeń związanych ze środowiskiem pracy, a wzrosła liczba osobozagrożeń wynikających z uciążliwości pracy o 45,1% oraz czynników mechanicznych w szczególności z obsługą maszyn niebezpiecznych o 2,8%.

Ważnym zagadnieniem obrazującym warunki pracy w województwie dolnośląskim jest **proces likwidacji lub ograniczenia zagrożeń na stanowisku pracy** mający miejsce w ciągu roku oraz ujawnienie zagrożeń istniejących lub nowo powstałych. W województwie dolnośląskim w 2006 r. oceną ryzyka zawodowego objęto 135,4 tys. zatrudnionych. W ciągu roku zlikwidowano lub ograniczono 17,3 tys. osobozagrożeń (tj. 41,8 na 1000 zatrudnionych) związanych z czynnikami środowiska pracy. Jednocześnie zanotowano 6,8 tys. zagrożeń (tj. 16,5 na 1000 zatrudnionych) nowo ujawnionych. W porównaniu do 2005 r.

było to mniej odpowiednio o 9,5% i 8,4%. W ramach zagrożeń wynikających z uciążliwości pracy zlikwidowano lub ograniczono 6,4 tys. osobozagrożeń (tj. 15,5 na 1000 zatrudnionych), natomiast ujawnionych zostało 3,2 tys. (tj. 7,8 na 1000 zatrudnionych). W związku z zagrożeniami wywołanymi czynnikami mechanicznymi w 2006 r. zlikwidowano i ograniczono 2,1 tys. osobozagrożeń (tj. 5,0 na 1000 zatrudnionych), a ujawniono lub powstało 0,9 tys. nowych osobozagrożeń (tj. 2,1 na 1000 zatrudnionych). Ujemne saldo zmian informuje o pozytywnym procesie zachodzącym w dziedzinie warunków pracy we wszystkich badanych aspektach.

Badanie warunków pracy dostarcza także informacji na temat **świadczeń wypłacanych z tytułu pracy w warunkach uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia oraz z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych**.

Świadczenia te przysługują pracownikom, którzy na skutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznali uszczerbku na zdrowiu, a także członkom rodzin pracowników zmarłych wskutek takiego wypadku lub choroby.

Porównując dane z lat 2005 i 2006 wynika, że liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia uległa zmniejszeniu za wyjątkiem osób, którym przysługują w pracy napoje oraz korzystających ze skróconego czasu pracy. W 2006 r. z uprawnień wynikających z pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze korzystało 5,1 tys. osób, z dodatków pieniężnych – 60,9 tys. osób, z innych środków odżywczych – 27,5 tys. pracujących, z posiłków profilaktycznych 48,4 tys. osób, z dodatkowych urlopów – 14,2 tys.

Dominujący udział wśród korzystających ze świadczeń z tytułu pracy w warunkach uciążliwych i szkodliwych dla zdrowia, mieli pracownicy sekcji: górnictwo i przetwórstwo przemysłowe. Znaczny udział korzystających z takich świadczeń, jak posiłki profilaktyczne, napoje i dodatki pieniężne odnotowano także w sekcjach: budownictwo, wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę oraz transport, gospodarka magazynowa i łączność.

Z zagadnieniem rynku pracy ściśle wiąże się bezpieczeństwo pracy. W 2006 r. **liczba wypadków przy pracy** zarejestrowanych w województwie wynosiła 9,6 tys., tj. o 11,2% więcej niż w 2005 r.

W podmiotach zaliczanych do sektora prywatnego doszło do 6,8 tys. wypadków (70,9% liczby wypadków ogółem), a w podmiotach sektora publicznego – 2,8 tys. (29,1%). W strukturze wypadków według sekcji dominowały zdarzenia w podmiotach działających w sekcji: przetwórstwo przemysłowe, ochrona zdrowia i pomoc społeczna, handel i naprawy.

Wskutek zaistniałych wypadków poszkodowanych zostało 9,7 tys. osób. Mężczyźni częściej niż kobiety ulegali takim zdarzeniom. W 2006 r. kobiety stanowiły 30,0% poszkodowanych. Najwięcej osób poszkodowanych w wypadkach (tj. 2924) było w wieku od 25 do 34 lat.

Spośród grup zawodów największą liczbę poszkodowanych stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (2894) oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń (2398).

Ze względu na staż pracy najliczniejszą grupę poszkodowanych stanowili pracownicy pracujący 1 rok i mniej (33,6% ogółu).

W 2006 r. w wyniku wypadków przy pracy zginęło 29 osób, 71 rannych odniosło ciężkie uszkodzenie ciała, a 9,6 tys. poszkodowanych doznało lżejszych uszkodzeń ciała.

Przyczyny wypadków mogą być związane z:

- ✓ wszelkimi brakami i nieprawidłowościami, które bezpośrednio lub pośrednio przyczyniły się do powstania wypadku,
- ✓ czynnikami materialnymi (technicznymi),
- ✓ ogólną organizacją pracy w zakładzie lub organizacją stanowiska pracy,
- ✓ pracownikiem, w tym również z jego nieprawidłowym zachowaniem się.

Ponad połowa wszystkich **przyczyn wypadków** (50,6%) to nieprawidłowe zachowanie się pracownika spowodowane m.in. niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności, zaskoczeniem lub niespodziewanym wydarzeniem czy lekceważeniem zagrożenia.

Wśród **wydarzeń powodujących urazy** dominowało uderzenie przez obiekt w ruchu – 23,6%, uderzenie w nieruchomy obiekt – 23,3%; kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym stanowił 17,1% ogółu wydarzeń.

W 2006 r. w województwie dolnośląskim najczęściej dochodziło do wypadków w miejscu produkcji przemysłowej – 4,4 tys. (przed rokiem 3,9 tys.), następnie w biurze, placówce naukowej i szkole, zakładzie usługowym – 1,4 tys. (na porównywalnym poziomie jak w 2005 r.), kolejno w miejscach i środkach komunikacji publicznej 1,1 tys. (podobnie jak przed rokiem).

Pod względem wielkości przedsiębiorstw w 2006 r. najwięcej poszkodowanych w wypadkach przy pracy, tj. 48,2% ogółu zanotowano w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących 250 i więcej, a najmniej w podmiotach gospodarczych zatrudniających do 9 osób (4,1%).

Poszkodowani w wypadkach przy pracy najczęściej ulegali zdarzeniom w godzinach pracy od 7:00 – 12:59 (48,7% ogółu poszkodowanych w 2006 r.).

Pod względem rodzaju urazu jakiego doznali poszkodowani w chwili wypadku dominowały:

- rany i powierzchowne urazy (3575),
- przemieszczenia, zwichnięcia, skręcenia i naderwania (2280),
- złamania kości (1743).

W wyniku wszystkich wypadków, do jakich doszło w 2006 r., na **zwolnieniach lekarskich** trwających od 1 do 3 dni przebywało 68 poszkodowanych. Zwolnienia lekarskie na okres od 4 do 20 dni wydano 3320 poszkodowanym, na okres 21 dni i więcej – 5551 poszkodowanym.

Przestrzenne rozmieszczenie poszkodowanych w wypadkach przy pracy wskazuje na to, że najwięcej wypadków przy pracy odnotowano we Wrocławiu (3287), powiecie polkowickim (784) oraz lubińskim (506). Najmniej wypadków wystąpiło w powiecie średzkim i złotoryjskim (po 78). Najwyższy **wskaźnik liczby dni niezdolności do pracy na 1 poszkodowanego** zanotowano w powiecie zgorzeleckim (54,4), średzkim (54,7) oraz oleśnickim i ząbkowickim (po 47,8). Natomiast w powiecie wołowskim oraz legnickim liczba dni niezdolności do pracy na 1 poszkodowanego była niższa od średniej wojewódzkiej wynoszącej 39,9 odpowiednio o 13,7 i 9,8.

Najczęstszym umiejscowieniem urazu ciała w wypadkach były kończyny górne (41,5%), kończyny dolne (34,5%) oraz głowa (10,4%).

Biorąc pod uwagę rodzaj umowy o pracę najwięcej, tj. 6,2 tys. wypadków przydarzyło się pracownikom zatrudnionym na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Natomiast najmniej wypadków zanotowano wśród samozatrudnionych.

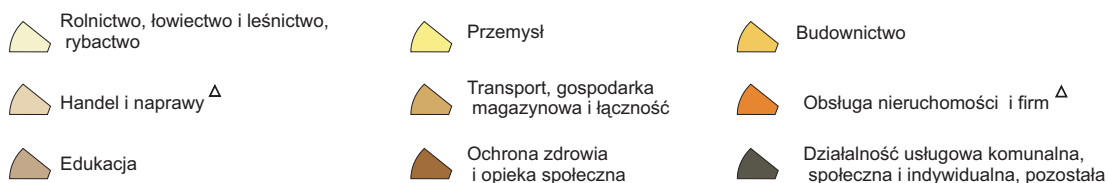
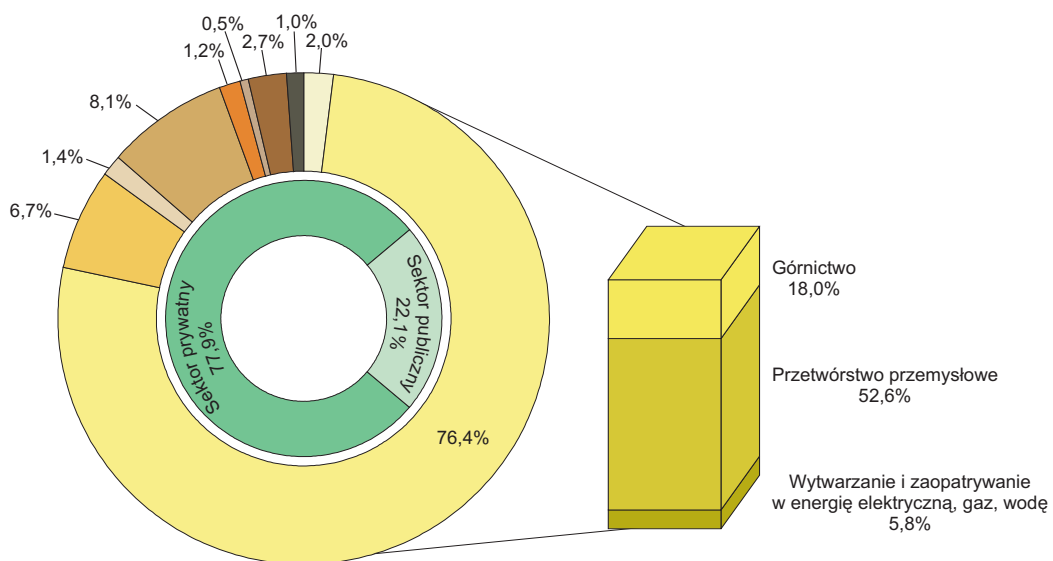
Liczba przypadków zachorowań na **choroby zawodowe** w województwie dolnośląskim w 2006 r. wynosiła 229 i utrzymała się na poziomie sprzed roku. Pracownicy najczęściej niedomagali z powodu pylicy płuc oraz z przewlekłych chorób narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym.

W 2006 r. zanotowano 0,8 tys. **poszkodowanych w wypadkach przy pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie**, z tego 48,1% w wyniku upadku (było to o 19,5% więcej niż przed rokiem).

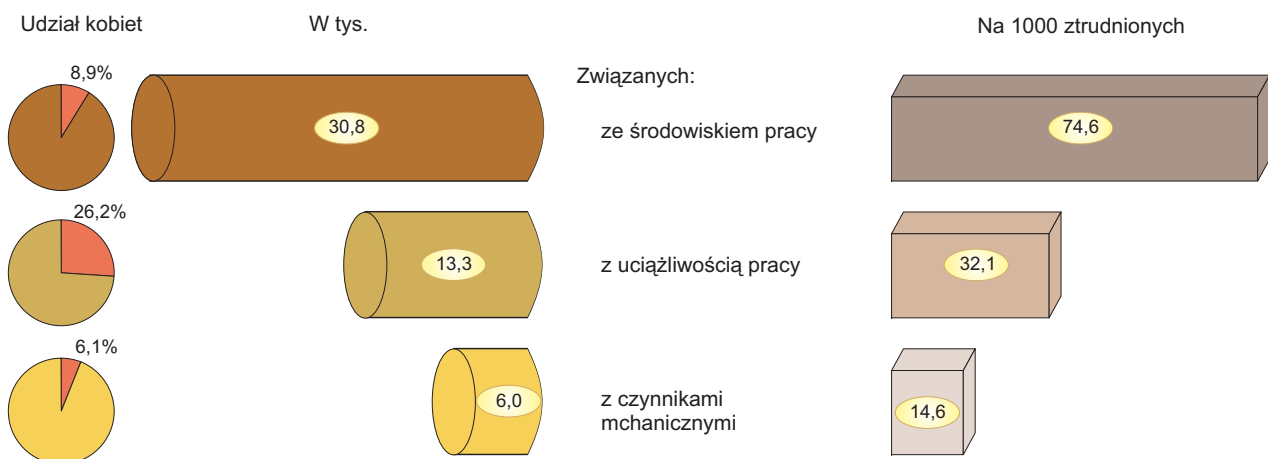
W 2006 r. z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłacono 3,4 tys. odszkodowań w kwocie 7846,3 tys. zł; w tym z tytułu wypadków przy pracy 3,2 tys. odszkodowań na kwotę 7123,3 tys. zł.

Świadczenia wyrównawcze z tytułu wypadków przy pracy lub chorób zawodowych dla osób, które wskutek wypadku przy pracy doznały stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu wypłacono 306 osobom na łączną kwotę 3053,3 tys. zł. Dodatki wyrównawcze z tytułu przeniesienia do innej pracy wskutek wypadków przy pracy lub chorób zawodowych otrzymało 20 osób na łączną kwotę 159,6 tys. zł. Zasiłki wyrównawcze z tytułu odbywania rehabilitacji zawodowej wypłacono 7 osobom na łączną kwotę 73,6 tys. zł.

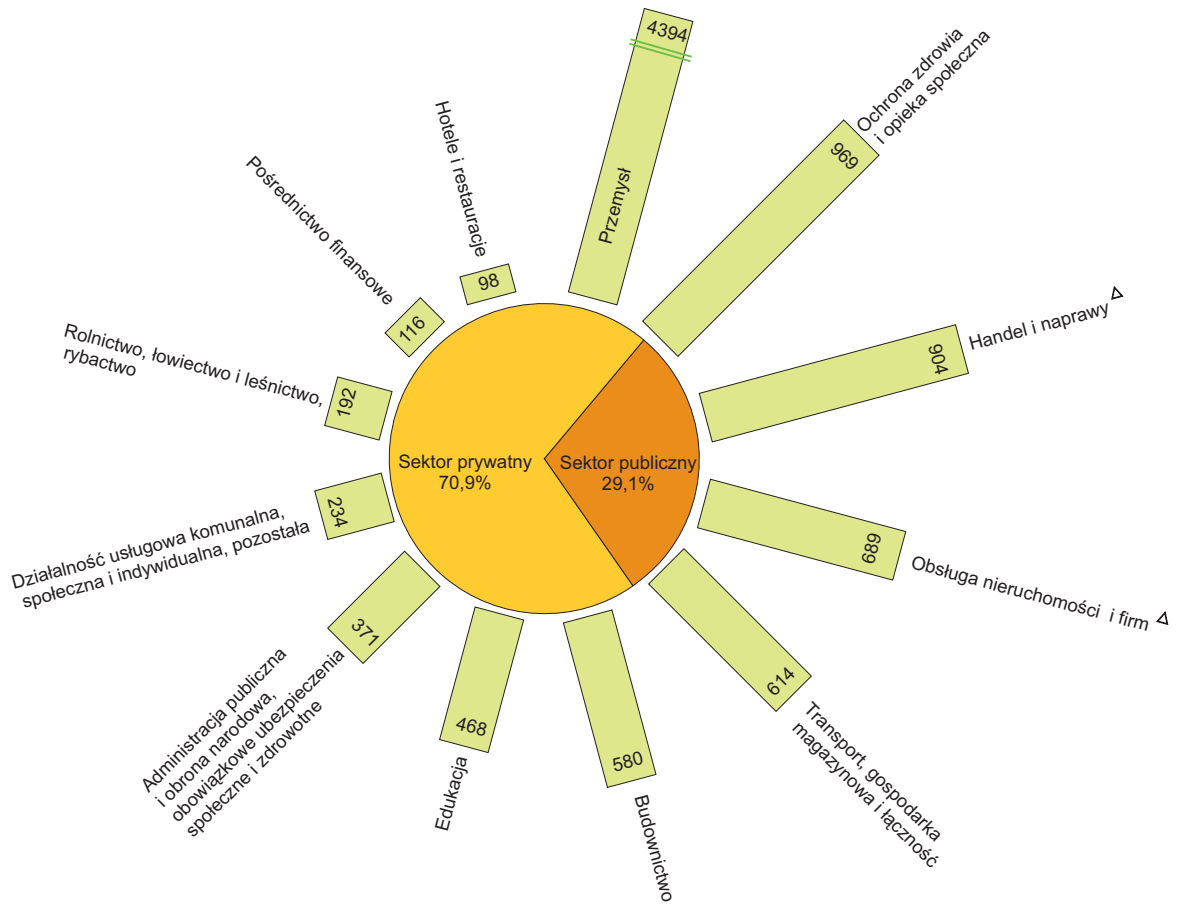
Struktura zatrudnionych w warunkach zagrożenia według sekcji w 2006 r.

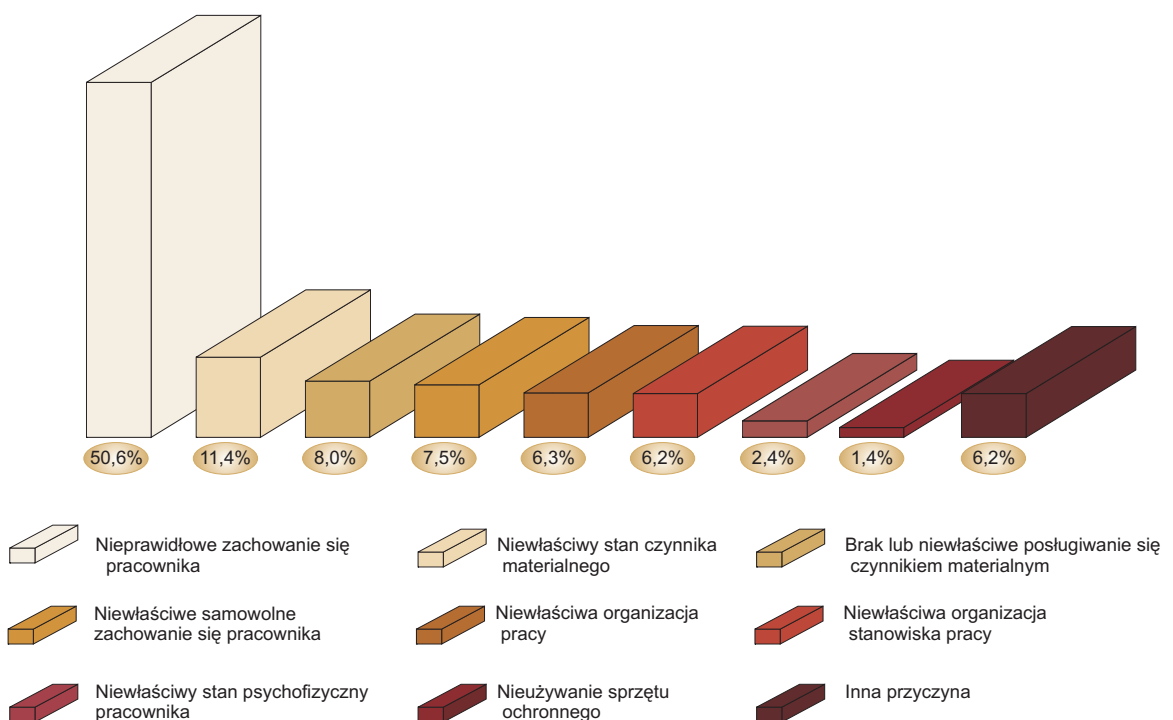
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia według czynników zagrożeń w 2006 r. Stan w dniu 31 XII

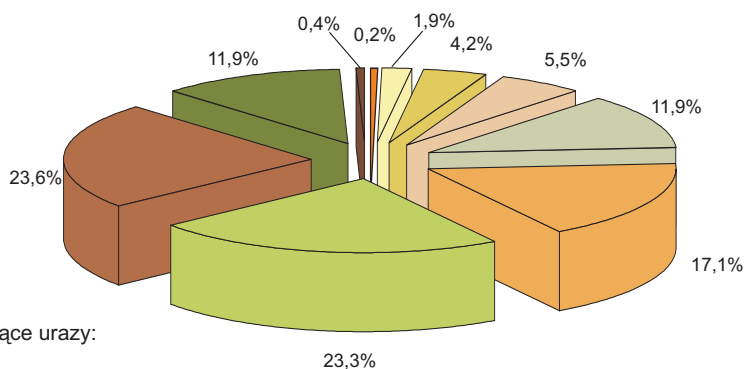
Wypadki przy pracy według sekcji w 2006 r.

Wypadki przy pracy według przyczyn w 2006 r.

Struktura wydarzeń powodujących urazy w 2006 r.

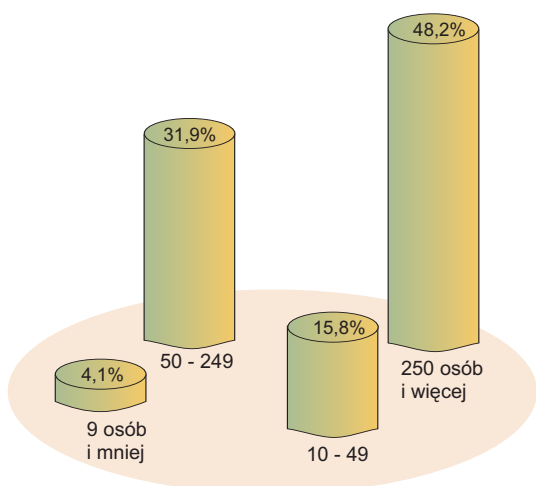

Wydarzenia powodujące urazy:

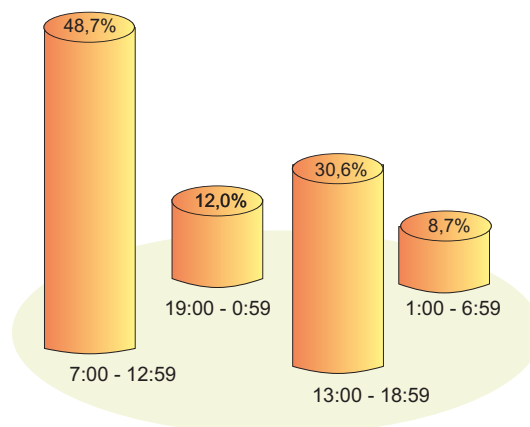
- tonięcie, zakopanie, zatonięcie
- przejawy agresji ze strony człowieka lub zwierzęcia
- kontakt z prądem elektrycznym, temperaturą, niebezpiecznymi substancjami i preparatami chemicznymi
- uwężenie, zmiżdżenie
- obciążenie fizyczne i psychiczne
- kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym
- uderzenie w nieruchomy obiekt
- uderzone przez obiekt w ruchu
- inne wydarzenia
- brak informacji

Struktura poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2006 r.

Według wielkości przedsiębiorstwa (liczby osób pracujących)

Według godzin, w których wydarzył się wypadek

Liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy oraz liczba dni niezdolności do pracy spowodowanej wypadkami według powiatów w 2006 r.

